

Президія НАН України розглянула

Перед початком засідання Президії НАН України 11 лютого 2015 року академік НАН України Б.Є.Патон вручив державну нагороду «Орден князя Ярослава Мудрого» II ступеня директору Інституту історії України НАН України академіку НАН України В.А.Смолію, а також поздоровив віцепрезидента НАН України академіка НАН України А.Г.Наумовця з присудженням звання «Почесний доктор Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна» з нагоди 210-річчя цього університету.

Далі члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили доповіді співкоординаторів цільової комплексної міждисциплінарної програми наукових досліджень НАН України «Фундаментальні основи молекулярних та клітинних біотехнологій» академіка НАН України С.В.Комісаренка та академіка НАН України В.В.Моргуна про підсумки виконання програми за 2010-2014 рр.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академік НАН України Г.В.Єльська, директор Інституту медицини праці НАМН України академік НАН України та НАМН України Ю.І.Кундієв, завідувач відділення Національного наукового центру «Інститут кардіології імені академіка М.Д.Стражеска НАМН України» член-кореспондент НАМН України О.М.Пархоменко, директор Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України» академік НАН України Я.Б.Блюм, директор Інституту ботаніки ім.М.Г.Холодного НАН України член-кореспондент НАН України С.Л.Мосякін, академік-секретар Відділення рослинництва НААН України академік НААН України О.О.Іващенко, віцепрезидент НАН України академік НАН України В.М.Гесць.

Президія НАН України відзначила, що доповіді академіків НАН України С.В.Комісаренка та В.В.Моргуна, а також виступи в їх обговоренні засвідчили значні результати, отримані в ході виконання цільової програми наукових досліджень НАН України «Фундаментальні основи молекулярних та клітинних біотехнологій», зокрема в галузі молекулярних і клітинних біотехнологій, які є вкрай важливими, для медицини і сільського господарства, фармацевтичної і харчової промисловості, охорони навколишнього середовища і збереження біорізноманіття в Україні.

Найбільшої уваги заслуговує те, що виконання Програми дозволило одержати результати, які вже в найближчому майбутньому можуть стати основою сучасних інноваційних технологій в багатьох галузях економіки країни.

Крім того, деякі розробки готові до впровадження. Тому в тісному співробітництві з потенціальними замовниками потрібно довести їх до логічного завершення, а отже – до практичного впровадження.

Враховуючи, що біотехнологічні дослідження є досить високовартісними і потребують сучасного обладнання та дорогих реактивів, а також тривалого часу виконання, Президія НАН України погодилася з пропозицією затвердити нову програму, яка дасть можливість вирішити ряд фундаментальних проблем в цій галузі та доопрацювати незавершені біотехнологічні розробки.

В цілому Президія НАН України позитивно оцінила роботу за програмою та ухвалила відповідний проект постанови.

Потім Президія НАН України заслухала і обговорила інформацію академіка-секретаря Відділення хімії НАН України академіка НАН України В.В.Гончарука про результати розгляду на розширеному засіданні Бюро відділення звіту про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту загальної та неорганічної хімії ім.В.І.Вернадського НАН України за 2009–2013 рр.

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, директора Інституту загальної та неорганічної хімії ім.В.І.Вернадського НАН України академіка НАН України С.В.Волкова відзначалося, що науковцями здійснюються комплексні фундаментальні й прикладні дослідження за напрямками фізико-неорганічної хімії, координаційної хімії та електрохімії. Протягом 2009–2013 рр. одержано важливі наукові результати сучасного світового рівня.

Розвинено наукові засади спрямованого синтезу нових композитних і гібридних органо-неорганічних речовин та функціональних наногетеросистем (керамічних, рідкокристалічних, плівкових, шаруватих) з контрольованими структурно-чутливими властивостями: електрофізичними, оптичними, каталітичними, сорбційними, мембранними тощо.

Встановлено закономірності формування структури й властивостей твердих електролітних і електродних матеріалів з високою уніполярною провідністю за іонами літію і кисню, з високою фотоелектрокаталітичною активністю, сплавів та гетероструктур для електрохімічних пристроїв різного функціонального призначення та альтернативної енергетики.

Виявлено закономірності проявів біологічної активності координаційних сполук біометалів та їх похідних, на підставі яких розроблено принципово нові способи синтезу комплексних сполук для створення лікарських препаратів і діагностичних засобів, розвитку біотехнологій.

Створено низку наукоємних технологічних процесів, орієнтованих на вилучення стратегічних металів та сполук із сировини природного і техногенного походження.

Науково-технічні розробки інституту знайшли використання в різних галузях промисловості, зокрема як елементи для систем спеціального зв'язку, пристроїв супутникової навігаційної системи GPS ГЛОНАСС (ДП «Оризон-Навігація», ЗАТ «Фазотрон-України», ВАТ «Топаз»), позисторні керамічні нагрівачі для запуску дизелів (КП «Харківське конструкторське бюро двигунобудування»), нові гальванічні процеси осадження золота й срібла (НВО «Інтеграл», «Завод Транзистор») тощо.

Разом з Житомирським національним агроєкологічним університетом створено і випробувано нові біологічно активні комплексонати 3d-металів для відродження ґрунтів, забруднених важкими і радіоактивними металами.

Інститут здійснює спільні дослідження з провідними зарубіжними науковими центрами Франції, Іспанії, ФРН, Великої Британії, Австрії, Польщі, Словенії, Литви, КНР, ПАР та ін., з установами країн СНД. Виконуються гранти міжнародних програм РП7, НАТО «Наука заради миру», «Erasmus-Mundus», УНТЦ, контракти з організаціями КНР та Ізраїлю, роботи за угодами про співробітництво НАН України з АН Чеської Республіки, Польською АН, а також договори в рамках міждержавних угод.

Науковцями виконуються 4 завдання Державної цільової науково-технічної програми «Нанотехнології та наноматеріали», 39 проектів цільових комплексних програм наукових досліджень НАН України, 5 робіт у спільній програмі НАН України та УНТЦ «Програма цільових досліджень та розвиваючих ініціатив».

За звітний період співробітники інституту опублікували 14 книг, 652 наукові статті, в тому числі 194 – в англійських виданнях, 284 – в журналах, що входять до міжнародних баз даних; отримали 65 патентів України, 2 зарубіжні патенти, захистили 5 докторських, 20 кандидатських дисертацій. Інститут забезпечує регулярний випуск «Українського хімічного журналу».

В інституті діє Рада молодих вчених і дослідників, щороку проводяться конференції та конкурси на здобуття стипендій Президента України і НАН України для молодих вчених. Створено дві неструктурні лабораторії під керівництвом молодих докторів наук.

Водночас Президія НАН України відзначає, що в діяльності Інституту загальної та неорганічної хімії ім.В.І.Вернадського НАН України є певні недоліки.

Зокрема, потребують посиленої уваги питання оновлення парку наукових приладів та модернізації діючого устаткування, а також ремонту корпусів, лабораторних приміщень, інженерних комунікацій. Слід докладати подальших зусиль для збільшення обсягів позабюджетного фінансування інституту, зокрема щодо розширення його участі у співробітництві з міністерствами, відомствами та місцевими органами влади, підприємствами Києва та інших міст України. Необхідно й надалі приділяти значну увагу підготовці висококваліфікованих наукових кадрів, поповненню інституту молодими спеціалістами. Доцільно активізувати взаємодію інформаційно-

аналітичної групи інституту з посередницькими структурами для розширення взаємовигідних наукових контактів із зарубіжними фахівцями.

В цілому Президія НАН України позитивно оцінила наукову та науково-організаційну діяльність Інституту загальної та неорганічної хімії ім.В.І.Вернадського НАН України за 2009–2013 рр. і прийняла проект постанови з цього питання.

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про присудження у 2014 р. Золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України; про розміщення установ НАН України, переміщених з Донбасу; про проведення ІХ Всеукраїнського фестивалю науки; про проведення у 2015 р. виборів до складу Президії НАН України; про стан реалізації в 2014 р. Концепції розвитку Національної академії наук України; про організацію на базі Лікарні для вчених НАН України Центру інноваційних медичних технологій; також було розглянуто низку кадрових і організаційних питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України